

STOMATOLOGİYADA İSTİFADƏ OLUNAN AVADANLIQ.

STOMATOLOJİ MATERİALLAR

Diş müalicələri xüsusi xəstəxanalarda və poliklinikalarda aparılır. Aşağıdakı avadanlıq və alətlərdən istifadə edilir.

Kürsü – kürsü vasitəsilə lazımi vəziyyət verilərək, müalicə edilir. Kürsü ibarətdir:

- 1) oturacaqdan;
- 2) kürəklikdən;
- 3) baş saxlayan hissədən;
- 4) ayaq və qolları saxlayan hissədən.

Kürsü yağlı nasos vasitəsilə hərəkət etdirilir.

Bor maşını – bor maşınından boru hərəkətə gətirməklə dişin yonulmasında işlədilir. Bor maşını aşağıdakı hissələrdən ibarətdir:

- 1) maşın hissədən;
- 2) oturacaqdan;
- 3) qol hissədən;
- 4) boru taxmaq üçün uc hissə.

Bor maşınları elektrik vasitəsilə işləyir. Bir neçə növdə satışa buraxılır. Məsələn: stasionar, hərəkətli, kombinə edilmiş və s. Hal-hazırda universal növlü bor maşınlarından istifadə edilir. Bu maşınların elastiki hərəkəti əyilə bilən hissəsi diş müalicəsində diş hər vəziyyətdə müalicə etməyə imkan verir.

Universal stasionar elektrikle işləyən bor maşınları dəqiqədə 3000 dəfə dövr etmə qabiliyyətinə malikdir.

Borlar – bor maşının uc hissəsinə geyindirilərək hərəkət etdirilir. Dişi yonub təmizləmək, plomb qoymaq üçün işlədilir. müxtəlif növlərdə hazırlanır. Məsələn: düz, uzunsov, girdə, uc hissəsi girintili-çıxıntılı olan və s. olur. Diametrlərinə görə 1, 2, 3, 5, 7, 9, 11, 13 mm olur.

Diş kanalını genişləndirən qurğulardan da istifadə edilir.

Diş güzgüsü – diş güzgüsündən diş müalicəsində müalicə olunan yeri işıqlandırmaq üçün istifadə edilir. Diş güzgüsü ibarətdir:

- 1) metal dairə;
- 2) dəstək;
- 3) güzgü.

Güzgünü saxlayan hissənin üzəri nikel və xromla örtülür.

Diş zondları – dişin zədəli hissəsini yoxlamaq üçün işlədilir. 2 növdə hazırlanır.

1. İşlənən hissəsi əyri bucaq təşkil edir.
2. İşlənən hissəsi əyri, sonra düz şəkilli iti uclu zondlar.

Pinsetlər – diş pinsetləri, adi pinsetlərə nisbətən az və ya çox əyilmiş olur. Dişlərdən artıq hissələri xaric edilməsində dişə dərman qoymaq üçün istifadə edilir.

Kəlbətinlər – kəlbətinlər xarab olmuş dişləri xaric etmək üçün işlənir. Dişin formasından asılı olaraq müxtəlif quruluşda hazırlanıb, müxtəlif nömrələrlə nömrələnir. Tibb də böyüklər üçün 12 ədəd kəlbətindən, uşaqlar üçün 4 ədəd kəlbətindən istifadə edilir. Belə kəlbətinlər 5-30 kq ağırlığa davamlı olmalıdırlar. Böyüklərə məxsus kəlbətinlərin uzunluğu 150-182 mm, uşaqlar üçün kəlbətinlərin uzunluğu 133-150 mm olmalıdır. Kəlbətinlərin nömrələnməsi işi asanlaşdırır. Məsələn: 51, 51 A, 52 №-li kəlbətinlərin uzunluğu 180 mm olub, yuxarı dişləri çəkmək üçün istifadə edilir. 22№-li kəlbətinlərin uzunluğu 152 mm olub, aşağı azı dişləri çəkmək üçün istifadə edilir.

Diş daşlarını xaric etmək üçün alət – diş daşlarını xaric edən alət 1, 2, 3, 4 №-ə ilə satışa buraxılır. Dişin dibində əmələgələn daşları xaric etmək üçündür. Alətin uc hissəsi düz və əyilmiş şəkildədir, eni 3 mm-dir.

Dişin plomblarında işlənən alət – bu alət 2 tərəfli olub işlənən hissəsi lapatka şəkildə olur.

Dişin sinirlərini xaric edən alət – bu alət məftildən hazırlanır. Uc hissəsi işlənən hissə olub, burulmuş haldadır. Bunlardan başqa dəstək hissədə var. Dişin kökünü yoxlamaq üçün iynələrdən də istifadə edilir.

Ekskavator – dişdən dərman maddələrini və plomb materiallarını xaric etmək üçün işlənir. İki tərəflidir, ucları girdə, iti və qaşiq şəkilindədir.

Elavator – bu isə diş kökündən ayırmaq üçündür. Dəstək və uc hissədən ibarətdir.

Diş şprisləri – bunlardan ağız nahiyyəsini yumaq və dərman maddəsi yeritmək üçün istifadə edilir. Adi şprisdən fərqi isə uc hissəsinin bir qədər əyri və uzun olmasıdır.

Plomb materialları – plomb materialları 2 cür olur:

1. Müvəqqəti plomb materialı.
2. Daimi plomb materialı.

Müvəqqəti plomb materiallarına aşağıdakı qarışıqlar aiddir. Məsələn: sink sulfid oksidi, kalsium sulfat, sink poroşoku və ərəbistan kitrəsinin sulu məhlulları.

Daimi plomb materiallarına isə aşağıdakılar aiddir. Məsələn: sementlər – laktodant, infantid, adqezor; plastmaslar – karbodent, akriloksid; kompozit materiallar – evikral, Alfaplast, Doqza; şüa ilə quruyan plomb materialı – Çarizma; diş qapağını doldurmaq üçün – endometazin, harvird sement.

Intradont kimi materiallardan istifadə olunur.

Suni dişlərin və çənənin ölçüsünü götürmək üçün aşağıdakı materiallardan istifadə olunur: kromopan, super-kromopan; Raind sielast, stomalqin, İpen və s.

Protezlərin düzəldilməsində istifadə olunan plastmaslar: Etakril, Prtotakril, Redont, Ftoraks, Berteks və başqalarından istifadə olunur.

Dişləri ağartmaq üçün Denivit maddəsindən istifadə olunur.

Süni dişlər – süni dişlər paslanmayan poladdan, çinidən, plastmasdan, qızıldan hazırlanır. Çini və plastmasdan hazırlanan dişlər hazırlandıqdan sonra müəyyən temperatur və təzyiq altında proses aparılmalıdır.

Süni dişlər 2 cür olur:

- 1) kəsici dişlər;
- 2) çeynəyici dişlər.

Çeynəyici dişləri saxlamaq üçün xüsusi qarmaqlardan, körpülərdən istifadə olunur. Diş körpülərinin hazırlanmasında AKR-7 preparatdan istifadə edilir. Bu preparat polimetilmetakrilat poroşokundan ibarətdir. Bunu maye halına salmaq

üçün metil efinin matakriil turşusundan istifadə edilir. Dişləri hazırladıqdan sonra şlifləmə maşınından keçirirlər.

Kömür daşlar – diş yonmaq üçündür (kömür və şüşə qırıntısından hazırlanır).

Diş mumları – adi mum kimidir, parafin və steorindən ibarətdir.

Kömür diskləri – dişin dibini təmizləmək üçün işlənir.

Vulkanizator – plastmas və çini dişləri hazırladıqdan sonra temperaturu yoxlamaq üçün işlənir. Avtoklava oxşar olur. T-200⁰.

Samson-şarm – aparatından diş karonkalarını kiçildib, böyütmək üçün istifadə edilir. Bundan başqa stomatologiyada qayçıdan, bıçaqdan, şpateldən, dil tutan alətlərindən də istifadə edilir.